

Omställning till hållbarhet och konkurrenskraft

**Sveriges väg mot ett fossilfritt och
resurseffektivt välfärdssamhälle**
(Analysgruppens uppdrag och förslag)

Slutrapport

Analysgruppen för
grön omställning
och konkurrenskraft

Gruppens ordförande
har ordet

Det var inget litet uppdrag vi fick för drygt ett år sedan. Att ta fram förslag på vad som behöver göras de närmaste tre mandatperioderna för att vi ska kunna klara målet om ett koldioxidneutralt Sverige 2050, en fossiloberoende fordonsflotta 2030 och samtidigt stärka Sveriges konkurrenskraft.

Det var inte heller det första uppdraget i sitt slag. Redan på 90-talet gjordes utredningen Bilan, Biffen och Bostaden av Stefan Edman. Fler har följt därefter, både statliga utredningar och tunga inspel från forskning och civilsamhälle.

Parallellt med oss fick den statliga miljömålsberedningen ett liknande uppdrag. Vi har jobbat delvis parallellt men också i dialog under det här året. Förhoppningsvis kan våra slutsatser komplettera varandra och tillsammans ge ett brett underlag för politiker att fatta beslut utifrån.

Och just här ligger väl den allra största utmaningen – att fatta de beslut som behövs. Vi har det rätt bra nu i Sverige. Och omställningen till ett ekologiskt hållbart samhälle framstår allt mindre skrämmande. Det blir allt tydligare att vi kan se en framtid utan fossila bränslen och att det skapar många nya möjligheter. Utmaningen är vägen dit. Förändringar är aldrig enkla. Det vet vi alla från våra vardagsliv, där vi var och en mer eller mindre är inväxta i det samhälle vi lever i idag, med det beroende av fossil energi, transporter och resursförbrukning som följer med den nutida livsstilen.

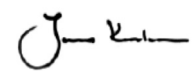
Utmaningen är alltså att ta de där politiska stegen som successivt, men ändå tillräckligt snabbt, tar oss i dit vi ska, till ett koldioxidneutralt Sverige. Som gör att det blir enklare för oss människor att leva utan att förstöra livsförutsättningarna för kommande generationer. Politiker beslutar inte om människors attityder och beteenden, men politiska beslut påverkar på våra möjligheter, prioriteringar och val.

Eftersom förändring alltid utmanar rådande strukturer så kommer vissa steg utan tvivel att vara mer kontroversiella än andra. Politiken lägger en grund, men kan inte lösa allt. Civilsamhälle, lokalt engagemang, utbildning, forskning och innovation är centralt. Med glädje har vi sett ett allt större engagemang från näringslivet. Det bådär gott.

Vi gör inte anspråk på att presentera en komplett klimatpolitik. Det är ett ansvar för regering och riksdag. Vi har valt ett antal teman där vi ser de största utmaningarna och presenterar ett antal förslag som vi tror kan bidra till att ta avgörande steg framåt.

Vi vill rikta ett tack till alla som arbetat hårt i analysgruppen och alla som hjälpt oss i framtagandet av vår rapport. Nu är det upp till beslutsfattarna att nyttja det underlag de bett oss om. Var så goda.

Maria Wetterstrand

Jonas Karlsson

Omställning till hållbarhet och konkurrenskraft

- Sveriges väg mot ett
fossilfritt och resurseffektivt
välfärdssamhälle

Analysgruppens arbete

Analysgruppen Grön omställning och konkurrenskraft är tillsatt av ministern för strategi- och framtidsfrågor samt nordiskt samarbete, Kristina Persson. Analysgruppens uppdrag är att ta fram diskussionsunderlag om och policyförslag för nödvändiga förändringar för att nå ambitionerna för en grön omställning och samtidigt beakta vilka möjligheter detta kan innebära för Sveriges framtida konkurrenskraft.

Analysgruppens medlemmar står bakom de rapporter som har tagits fram inom ramen för dess arbete. Det betyder dock inte att samtliga av gruppens medlemmar i samtliga fall står bakom alla slutsatser och rekommendationer.

Vad innebär omställning för hållbarhet och konkurrenskraft?

Utgångspunkten för analysgruppen är att det finns goda möjligheter att höga politiska ambitioner för arbetet med omställningen mot hållbarhet kan gå hand i hand med utvecklingen av ett konkurrenskraftigt näringsliv och en ökad social trygghet. Det finns till och med goda skäl att anta att en grön omställning är nödvändig för Sveriges framtida konkurrenskraft. Ytterligare en utgångspunkt är att omställningen för fossilfritt välfärdssamhälle är direkt kopplat till mer effektivt nyttjande av resurser.

Omställning till hållbarhet är en förändringsprocess för att modernisera vår produktion, vår livsstil, våra investeringar samt våra institutioner för en hållbar framtid. I en hållbar framtid är **ett fossilfritt och samtidigt resurseffektivt välfärdssamhälle** grunden för Sveriges välstånd, konkurrenskraft och solidaritet med världens människor. Detta är ett samhälle som upplevs som attraktivt att leva i, och som skapar nya möjligheter för både individers utveckling och vårt gemensamma välstånd.

Vi har utgått ifrån att ett koldioxidneutralt Sverige betyder att utsläppen ska minska till nära noll, med minst 85% från nuvarande nivå. Miljömålsberedningen har föreslagit att målet om koldioxidneutralitet tidigareläggs från 2050 till 2045. Vi stödjer detta initiativ, vilket kräver en något snabbare omställning, i linje med den höjda ambitionsnivån från klimatmötet i Paris. De största utsläppskällorna i Sverige är transporter och industri. Vi menar dock att det också är nödvändigt att se frågan ur andra perspektiv än sektorsperspektivet, dels konsumentperspektivet, dels det lokala och regionala perspektivet. Utöver detta ser vi också ett stort behov av att hantera frågan om hur omställningen ska finansieras. Utifrån detta har vi valt att ta fram rapporter med policyförslag på följande områden:

- En klimatneutral industrisektor
- Hållbar konsumtion
- Mobilitet och transporter
- Finansiering av grön omställning
- Lokalt omställningsarbete

Den hållbara utvecklingens år: år 2015

År 2015 var ett år präglad av ett skifte i tänkandet kring en globalt hållbar utveckling. **FN:s Agenda 2030**, med 17 internationellt överenskomna **hållbarhetsmål** (Sustainable Development Goals, SDGs), är inte bara en värdig uppföljare till Agenda 21 utan också den första globala överenskommelse som tydligt väver samman fattigdomsagendan med en bredare utvecklings- och hållbarhetsagenda i alla dess tre dimensioner – ekonomisk, social och ekologisk. Målsättningen – en generell, integrerad och samhällsomvandlande förändring – kan vara en historisk möjlighet; för världen och för Sverige.

År 2015 var också en milstolpe för det globala klimatarbetet. För första gången har världen ett globalt och rättsligt bindande klimatavtal där samtliga 195 länder åtar sig att bidra utifrån sina respektive förutsättningar. Även om Parisavtalet saknar detaljer och konkretion måste det skärpta temperaturmålet – att den globala temperaturökningen ska hållas väl under 2 grader, med en tydlig strävan att begränsa den till 1,5 grader – liksom kraven på transparens, verifierbarhet och regelbunden avrapportering från ländernas klimatarbete – betraktas som en framgång. Avtalet är både dynamiskt och inkluderande och beaktar enskilda länders specifika förutsättningar, vilket innebär att länder successivt kan, och ska, skärpa och förnya sina åtaganden vart femte år. Ett brett och starkt engagemang från det offentliga, näringslivet och civilsamhället tillsammans med en mycket snabb teknologisk utveckling utgör grunden för denna kontinuerliga ambitionshöjning och bådär gott för snabbare utsläppsminskningar. Samtidigt är ambitionsnivån i de utsläppsminskningar länderna hittills lagt på bordet för låg för att klara de ambitiösa målen. Detta ställer stora krav på att det finns länder som går före och visar att en snabb omställning är möjlig. För ett litet land som Sverige är föregångslandsrollen den bästa möjligheten att inspirera andra länder att skärpa sina åtaganden.

År 2015 var också det år då klimatförändringarna framstod som allra tydligast. Det blev det varmaste år som någonsin uppmätts sedan de globala mätningarna startade 1880, och slog föregående årsrekord från 2014 med hela 0,23 °C. Femton av de varmaste år som uppmätts sedan 1880 har ägt rum efter år 2000. År 2015 var också det första år som jorden blev mer än 1 °C varmare än genomsnittet för decenniet 1880–1890 (NASA 2016).

Sverige har på nationell politisk nivå deklarerat en ambition, såväl som ett ansvar, för att ligga i framkant och öka takten i klimatarbetet, samt visa på och realisera möjligheterna med en omställning till ett hållbart samhälle. Detta har tydliggjorts i de målsättningar som ligger till grund för den här analysgruppen,¹ samt i regeringsförklaringen i september 2015 där det aviserades att ambitionen är att **bli ett av världens första fossilfria välfärdsländer** (Regeringen, 2015). Ett annat viktigt och konkret steg i denna riktning var när sju riksdagspartier i bred enighet i Miljömålsberedningen i början av mars 2016 lade förslag om ett klimatpolitiskt ramverk och en nollvision för 2045 (SOU 2016:21).

¹ Målet om en fossiloberoende fordonsflotta 2030 och målet om ett koldioxidneutralt Sverige 2050.

Analysgruppen Grön omställning och konkurrenskraft

Analysgruppen **Grön omställning och konkurrenskraft** är en av flera grupper och enheter som skapats för att bidra med underlag till de beslut som regering och riksdag behöver fatta för att hantera den omställning som klimatförändringarna nödvändiggör och som Sverige åtagit sig att leva upp till. Givet tillgänglig tid och resurser har analysgruppen i sin analys utgått från en omfattande befintlig kunskap.

Sverige är ett litet land; vi står för ca 0,8 % av världens samlade BNP, mindre än 0,4 % av den samlade energiomvandlingen, ca 0,1 % av koldioxidutsläppen och ca 0,1 % av de samlade växthusgasutsläppen (IEA 2015). Även om man inkluderar vår andel av världens konsumtionsrelaterade utsläpp är vi i ett globalt perspektiv små. Det vi gör är således momentant försumbart i ett globalt perspektiv. Analysgruppen är ändå av uppfattningen att en hög profil är angelägen i dessa frågor. Dels kan ambitionen att ligga i framkant bidra till att stärka Sveriges konkurrenskraft i en värld som ropar efter innovation och resurseffektiva lösningar, mot det hållbara och bort från det fossilbaserade. Dels ska vi vara en förebild när det gäller välfärd, miljöarbete, jämställdhet och innovation.

Det är således viktigt att vårt land visar att en ordnad omställning till ett fossilfritt och resurseffektivt välfärdssamhälle är både möjlig och åtråvärd. Sist men inte minst är en hög profil viktig ur en etisk synvinkel. I en värld med många länder, många aktörer och många industrisektorer blir de allra flesta små i det stora hela. Omställningen måste därför utgå ifrån ett etiskt åtagande – att alla tar sitt ansvar. Först med en sådan utgångspunkt kan Parisavtalet 2015 och Agenda 2030 ha utsikt att lyckas.

Politikens ansvar

Klimatfrågan upplevs av många som gigantisk och icke hanterbar på individuell nivå. Det är också en fråga där folk förväntar sig att politiker ska ta ansvar. Enligt en opinionsundersökning som analysgruppen beställt anser 50 % av den svenska befolkningen att politikerna har det största ansvaret för att lösa miljö- och klimatproblemen. Samtidigt tycker nästan 80 % att Sverige ska agera som ett gott exempel för andra länder i miljö- och klimatarbetet (Novus 2015).

På frågan vad politiker bör göra blev svaret tydligt: **gör mer**, och **skapa alternativ** (Se Figur 1 nedan).

Figur 1: Vad politikerna bör göra enligt svenska befolkningen

Källa: Novus (2015)

Det krävs **nyttänkande** och **innovationskraft** – och **en entreprenöriell anda** hos politikerna för att se möjligheter i utmaningar och driva förändringar mot hållbarhet – snabbt, storskaligt och resurseffektivt.

Erfarenheten hittills vad gäller de nationella utsläppsminskningarna är att arbetet gått lättare än vi trodde att det skulle göra. Inför beslutet om det klimatmål som gällde fram till 2010 fanns en stor oro för att snabbare utsläppsminskningar skulle ha en kraftfullt negativ påverkan på svensk ekonomi, arbetstillfällena, industri och välfärd. Denna oro visade sig ogrundad. Målet sattes till en minskning med 4 %, men överträffades med råge då vi 2010 hade minskat utsläppen med nästan 10 %.² Då ska vi också påminna oss om att Sverige med målet om en minskning med 4 % antog ett mål som var betydligt skarpare än det som ålagts oss enligt Kyoto-protokollet. Trots detta nådde vi betydligt längre, utan stora uppoffringar.

EU:s målsättningar om utsläppsminskningar fram till 2020 tycks klaras på samma vis; målet om 20 % utsläppsminskningar till 2020 jämfört med 1990 uppnåddes redan 2013.

Även det betydligt mer ambitiösa svenska målet om 40 % utsläppsminskningar till 2020 jämfört med 1990 ser ut att kunna nås, om än med hjälp av tillgodoräknande av vissa investeringar i utsläppsminskningar utomlands. Ekonomin har de facto inte havererat för att vi numera värmer våra hus utan olja, blandar biodrivmedel i fordonen och har minskat utsläppen från industri och avfallshantering. Sverige nådde även EU:s mål om förnybara drivmedel i fordonsflottan åtta år före måldatumet, liksom målet för andelen förnybar energi.³

I ett nationellt perspektiv, och till viss del även i ett EU-perspektiv, har det historiskt sett ofta visat sig att de klimatmål som satts upp och som varit föremål för stora diskussioner har varit lättare att nå än man först trott, och att de befarade negativa konsekvenserna varit mindre eller helt uteblivit. Näringslivets förändringsbenägenhet och innovationsförmåga förefaller underskattas av både politiker och allmänhet, och även av näringslivet självt. Kraften i det regionala och lokala arbetet har också förbisetts eller missbedömts. Att målen nåts beror naturligtvis också till stor del på modiga politiska beslut på nationell nivå, till exempel den gröna skatteväxlingen.

Den omställningstakt som krävs framöver kommer att överskrida det vi tidigare lyckats med, samtidigt som vi kan ha plockat ”de lågt hängande frukterna”, dvs. genomfört de enklaste och billigaste insatserna. Å ena sidan har tekniken utvecklats och erbjuder idag lösningar som inte var tillgängliga för tio år sedan, vilket kan göra att nya ”långt hängande frukter” tillkommit. Å andra sidan ökar världens energi- och resursförbrukning stadigt, och kampen om biomassan som råvara har bara börjat.

Lägg därtill att vi ännu inte har gett oss i kast med den kanske allra största utmaningen: vår ökande konsumtions miljöpåverkan i andra länder, och med detta vårt totala ekologiska fotavtryck. Vidare är klimatfrågan långt ifrån den enda miljöutmaningen som Sverige och världen står inför.

² Egentligen gällde målet ett genomsnitt av utsläpp under perioden 2008-2012. Under den perioden var just 2010 det år med högst utsläpp, varför genomsnittet visar på att åtagandet egentligen överskreds än mer.

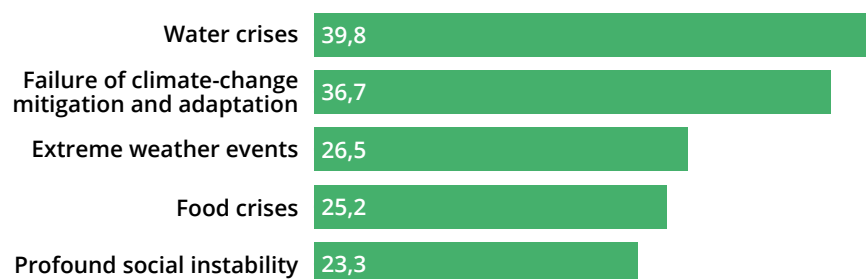
³ För förnybart i transportsektorn gäller målet om 10 % förnybart 2020, vilket nåddes av Sverige som första land 2012, med en andel på 12,6 %, beräknad enligt reglerna i EU:s förnybarhetsdirektiv. För förnybar energi tilldelades Sverige målet 49 % förnybart 2020. Redan 2012 låg andelen på 51 %. Målet om en 20% effektivare energianvändning finns det dock risk att Sverige inte når.

Omställning i en tid med stora utmaningar och nya möjligheter

Vår tid präglas av stora och komplexa utmaningar – och nya möjligheter. Höga politiska ambitioner och handlingskraft är nödvändiga, både för att uppmuntra och för att driva på och stödja omställning och förändring.

De direkta effekterna av klimatförändringen har inte bara kommit oss närmare och blivit mer kännbara. Klimatförändringarna är också kopplade till de system som påverkar resurstillgång, livsmedelsförsörjning och relaterade ekonomiska osäkerheter och social instabilitet. De fem mest sannolika globala riskerna inom de kommande 10 åren är alla, enligt World Economic Forum (WEF, 2015) direkt eller indirekt klimatrelaterade (Se Figur 3 nedan). Ett talande exempel är att Financial Stability Board (FSB, 2016) på förfrågan av G20 har tillsatt en arbetsgrupp för att under 2016 analysera om klimatförändringarna innebär en risk för det finansiella systemet; att betrakta klimatet som en potentiell risk är något helt nytt för FSB.

Figur 3: De fem mest sannolika globala riskerna inom de kommande 10 åren.

Procenttalet är andelen av de intervjuade ledarna inom politiken och näringslivet från hela världen som angav denna risk som en av de mest sannolika globala riskerna under de kommande 10 åren. Källa: Global Risks Perception Survey 2015 (WEF 2015).

Enligt Världsnaturfondens senaste ”Living Planet Report” (WWF 2014) skulle vi behöva 1,5 jordklot för att resurser ska återskapas i samma takt som vi använder ekosystemtjänsterna. Sverige har klättrat från en trettionde plats till att ha det tionde största genomsnittliga ekologiska fotavtrycket per capita i världen. Det innebär att vi skulle behöva 3,7 jordklot om alla på jorden skulle leva som i Sverige.

Med nuvarande innehåll av och storlek på den ekonomiska tillväxten är vi på väg att kräva resurser motsvarande två planeter i god tid före mitten av det här århundradet, om inte länder med höga avtryck kan visa på möjligheterna att minska dessa och samtidigt bibehålla ett välfärdssamhälle (WWF 2014). Kostnaderna för vårt överskridande av de ekologiska gränserna blir tydligare, och konsekvenserna allt mer omfattande, för varje dag: krympande skogar, artförlust, fiskekollaps, högre råvarupriser, sociala och säkerhetspolitiska oroligheter, bara för att nämna några konsekvenser.

Trots den snabba utvecklingen av förnybar energi och energieffektivisering är **takten och skalan på omställningen** mot en fossiloberoende energiförsörjning långtifrån tillräcklig. Under 2015 har investeringar i förnybar

energi ökat med 4 % jämfört med föregående år, och nådde 329 miljarder USD (BNEF 2015), båda siffrorna de högsta hittills. Trots det krävs en massiv ökning fram till 2020, enligt FN:s generalsekreterare Ban Ki-moon, om temperaturmålet i Parisavtalet ska uppfattas som trovärdigt (Crooks 2015). Att klara de uppsatta målen för hållbar utveckling under de kommande 15 åren kräver också stora finansiella resurser och beräknas kosta 3,3–4,5 biljoner USD (UNCTAD, 2014). Det behövs diversifierade finansieringskällor och innovativa finansieringsformer som bygger på både offentligt ansvarstagande, privata investeringar och effektivt offentligt-privat partnerskap.

I en tid av fallande oljepriser, stundande hot om nya oroligheter på de finansiella marknaderna världen över och inte minst ökad social och politisk instabilitet på grund av migrationskriser, som i ökande utsträckning kan komma att bli klimatrelaterade, blir ett långsiktigt tänkande kring hållbar utveckling mer komplext – men ännu viktigare än tidigare.

Det handlar inte bara om ekonomiska resurser. Det är snarare våra värderingar och vår politiska vilja som sätts på prov. Vi står inför avgörande vägval – för att säkra en hållbar framtid för Sverige – och världen. Politikens roll är, bortom dagens ”business as usual”, att hitta och skapa **nya möjligheter** – med nytänkande och handlingskraft. Till exempel:

- **Globaliseringen** skapar tätare sammanlänkade ekonomier genom ökad handel, ökade investeringar och ökad rörlighet av människor. Istället för ett ”race to the bottom” kan, och måste, en fortsatt och fördjupad globalisering ge förutsättningar och möjligheter att få till **hållbara kommunikationer och globala värdekedjor** som bidrar till en positiv utveckling för alla människor.
- **Digitaliseringen** kan skapa möjligheter – när vi har beredskap och är förändringsbenägna nog att ta vara på det en ny teknikutveckling kan erbjuda. Den pågående ”fjärde industriella revolutionen” å ena sidan och en ökad ”delningsekonomi” å den andra kan – även om de utmanar vår syn på arbete och produktion – bli motorer för och länkar mellan hållbar produktion och konsumtion.
- Hållbarhetsdrivna investeringar är på väg att bli en **ny drivkraft för ekonomisk utveckling**. Enligt World Business Council for Sustainable Development (WBCSD 2010) kommer hållbarhetsdrivna investeringar att vara avgörande för att bemöta resurs- och klimatriskerna – men de kommer också att vara motorn för nya innovationer och affärsmöjligheter. Värdet av hållbara affärsmöjligheter kan bli så mycket som mellan 3 och 10 biljoner USD årligen fram till år 2050, eller 4,5 % av världens totala beräknade bruttonationalprodukt (Morgan Stanley 2015).
- Grön omställning **blir en allt mer inkluderande process** där nerifrån-och-upp-initiativen från lokala aktörer, näringsliv och civilsamhälle blir allt viktigare, samtidigt som nya allierade, till exempel den finansiella sektorn, ansluter. Det krävs politik som hjälper till så att goda exempel kan skalas upp och spridas – lättare och snabbare.

Grön omställning och konkurrenskraft – det gröna racet och global grön nytta

Analysgruppen har till uppgift att analysera möjligheterna för grön omställning och samtidigt beakta vad detta kan innebära för Sveriges konkurrenskraft. Bakom uppdragets formulering skymtar en oro för att en politik som allt för mycket avviker från omgivningen och/eller blir alltför kostsam kan radera förutsättningarna för svensk ekonomi.

Begreppet konkurrenskraft – eller konkurrensförmåga – kan användas (bland annat) för länder och för företag. Analysgruppen är här endast intresserad av Sveriges samlade konkurrensförmåga. I den omställning som diskuteras i gruppens rapporter kan det mycket väl hända att fossilberoende företag och tekniker slås ut till förmån för förnybara lösningar och affärsmodeller. Det är innebörden av en grön omställning. Centralt är då att landets samlade konkurrensförmåga bibehålls eller stärks.

Vad innebär då det? I en ”statisk” värld innebär det helt enkelt att Sverige har balans i sina utrikesbetalningar, att vi säljer varor och tjänster i samma omfattning som vi köper. Tolkat på det sättet blir konkurrenskraftsbegreppet meningslöst, om man inte samtidigt menar att det som säljs internationellt ska kunna betala för alla de välfärdsanspråk som finns. För ett litet globaliserat välfärdsland som Sverige är konkurrensförmågan således viktig. Lyckas inte näringslivet upprätthålla sin efterfrågan så kommer landet tvingas skriva ned sin valuta, och därmed sina anspråk på internationella varor.

Nu är världen inte statisk. Tekniker och företag försvinner kontinuerligt, och nya uppstår. Ett lands konkurrenskraft blir i det perspektivet förmågan att skapa och producera innovativa lösningar, tekniker och företag i en takt som kompenserar för allt det gamla som slås ut. En snabb omställning till en grön ekonomi kräver då också att landet genererar nya fossilfria lösningar parallellt med att de gamla fasas ut.

I en sådan omställning är de kortsiktiga produktionskostnaderna för mogna produkter mindre viktiga än förmågan att generera morgondagens funktioner och lösningar som kan erövra andra marknader än den egna. Och morgondagens företag och tekniker handlar om fossilfrihet. Materialintensiteten i morgondagens ekonomi blir sannolikt lägre än vad som idag är fallet.

Hela den globala ekonomin måste således ställa om. Att vara konkurrenskraftig på 2000-talet innebär att vara konkurrenskraftig i den omställningen. Vi talar alltså inte om ”grön konkurrenskraft” inom en viss definierad sektor av ”miljöteknik”. Det handlar om en grundläggande omställning av ekonomin; en närings- och samhällsutveckling som kommer att genomsyra allt. Det handlar heller inte om ett val ifall Sverige eller världen ”vill” göra den gröna omställningen. ”Business as usual” är inget realistiskt alternativ (Stern 2016). Ekonomin kommer att påverkas dels av klimatförändringarna och den bredare resursutmaningen i sig, och dels av den politik som genomförs för att motverka klimatförändringarna och resursutmaningarna. Frågan är bara i vilka proportioner och i vilken takt.

Ett val blir huruvida vi genomför förändringar gradvis och under ”ordnade former”, eller väntar och tvingas till drastiska och säkerligen mer smärtsamma beslut. Att upprätthålla konkurrenskraften på ”fel” områden innebär dubbla problem: vi bidrar inte till lösningen utan till problemet, och svenska företag riskerar att slås ut när resten av världen ställer om både tidigare och snabbare. Näringslivet och företagen kan inte lyckas i ett samhälle som misslyckas med att hantera de stora hållbarhetsutmaningarna. På samma sätt kan samhället som helhet inte lyckas utan ett näringsliv som är med och bidrar till den omställning som ett hållbart samhälle kräver – både nationellt och globalt.

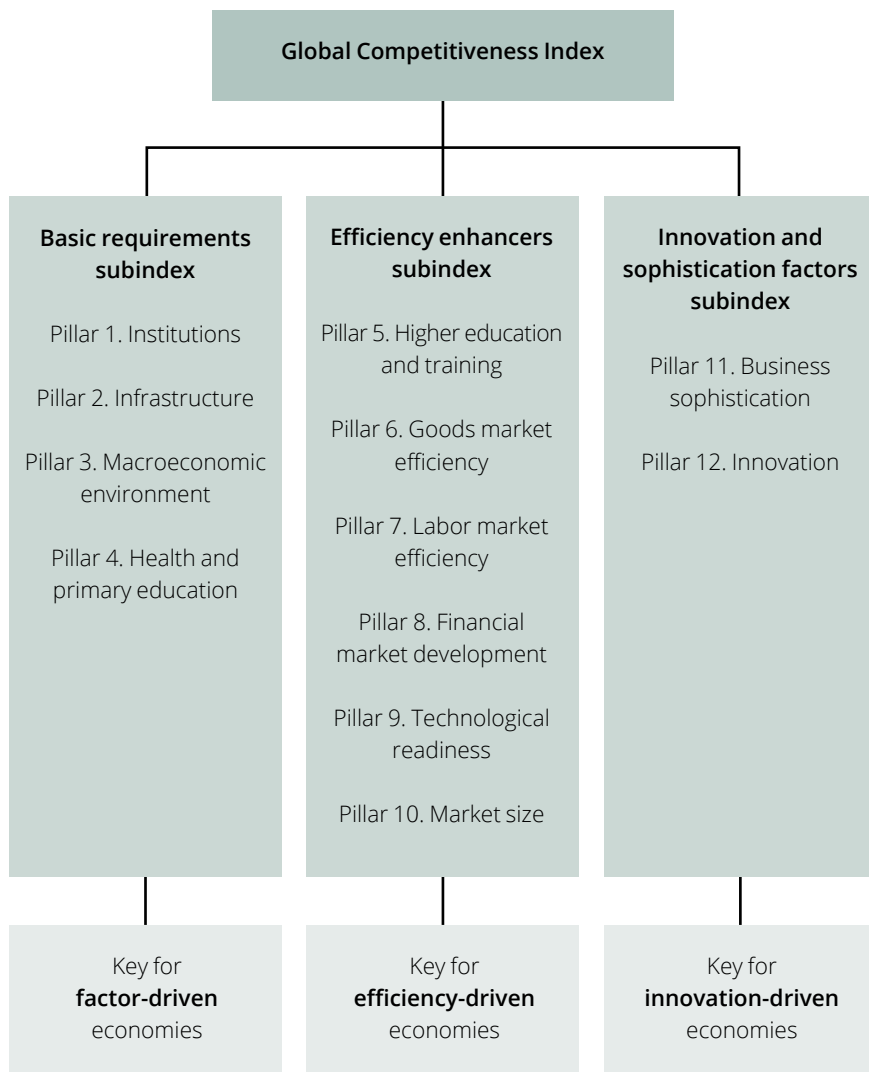
Nya inslag i förståelsen av konkurrenskraft och produktivitet

Ekonomisk tillväxt analyseras vanligen med hjälp av ett kapitalbegrepp som innefattar ”kapital” och ”arbete”, men också ”humankapital” och ”teknik” i lite olika tolkningar. Men den gröna omställning analysgruppen har att beakta handlar i hög utsträckning om att naturkapital i olika former försvunnit ”under radarn” i denna analys. Detta naturkapital kan formuleras som ”energi”, som ”ekosystemtjänster” och som ”resiliens”. Den insikten måste i ökad utsträckning präglade vår ekonomiska politik.

Produktivitetsanalyser baserade på kapital och arbete förlorar t.ex. i betydelse om produktivitetsvinsterna vunnits på bekostnad av ekosystemets funktion. Omvänt kan man visa att det finns stor outnyttjad ekonomisk och innovationspotential i att öka resurseffektiviteten (Ellen MacArthur & McKinsey 2015). Det handlar alltså om ”naturresursproduktivitet”, en bredare tolkning av den produktionsfaktor (”land”) som förekommer bland klassiska ekonomer.

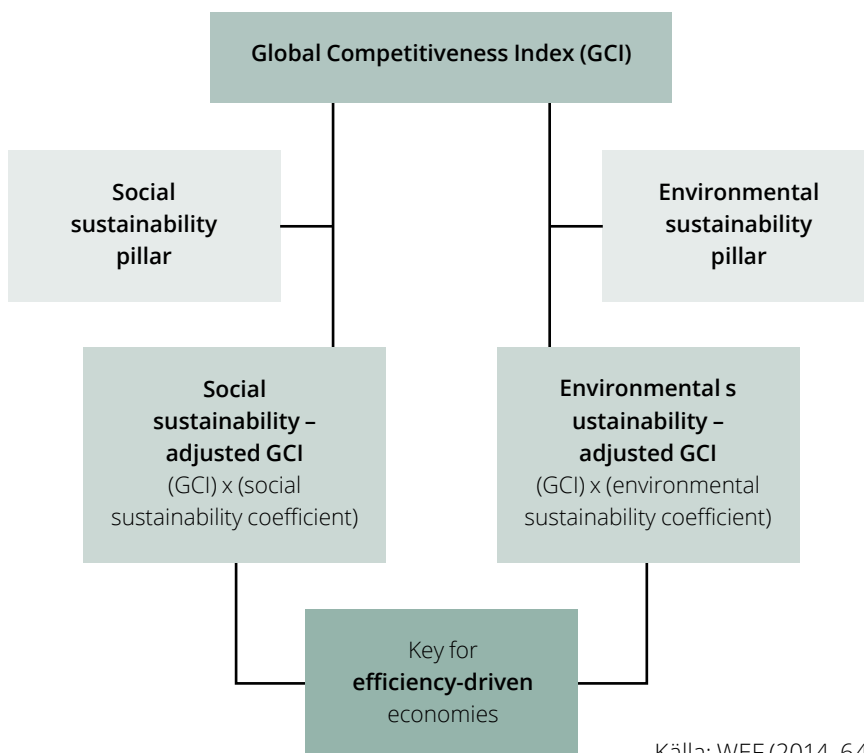
Denna utvidgade syn på kapitalstock och produktivitet har redan återspeglats i några viktiga globala ”konkurrenskraftsrankningar”, t.ex. den som årligen görs av World Economic Forum (WEF, 2014). I ”The Global Competitiveness Report 2014 – 2015” har ett hållbarhetsjusterat mått på konkurrenskraft introducerats för första gången (Se Figur 4 och 5 på nästa sida).

Figur 4: Struktur för Global Competitiveness Index (GCI).

Källa: WEF (2014, 9)

Figur 5: Ett hållbarhetsjusterat mått på konkurrenskraft.

Källa: WEF (2014, 64)

I det vägs miljömässig och social hållbarhet in när konkurrenskraft jämförs mellan länderna. Den miljömässiga dimensionen mäts av hur omfattande och strikt miljöpolitiken är, användning av förnybar energi, och miljöförstöring. Den sociala dimensionen mäts av tillgång till grundläggande samhällstjänster, sårbarhet för ekonomiskt utanförskap, och jämlikhet. För Sverige och de nordiska länderna framstår konkurrenskraften ännu starkare när den justeras med de här två dimensionerna.

Kan politik främja både grön omställning och konkurrenskraft? – från ”trade-off” till drivkraft.

Stränga miljökrav ses, om de införs bara inom det egna landet, ofta som en kostnad eller en börda för företagen som (allt annat lika) begränsar deras konkurrenskraft. Men detta konventionella synsätt på samband mellan miljökrav och konkurrenskraft har blivit utmanat av en ny policy-studie från OECD (Kozluk 2015). I en jämförelse mellan 24 OECD-länder under perioden 1990-2012 kan man konstatera att miljöpolitiken har skärpts över tiden. Men skärpta miljökrav har, enligt denna omfattande empiriska studie, inte påverkat produktiviteten (som den traditionellt mäts) hos industrierna i dessa länder avsevärt – och till och med försumbart på längre sikt. Produktivitet hos de mer tekniskt avancerade företagen i en och samma bransch har till och med ökat – tack vare företagens förändringsbenägenhet och innovationsförmåga. Företagen har ”svarat” på miljökraven med innovationer.

Detta stöder den s.k. ”Porterhypotesen”, dvs. att en väl utformad miljöpolitik kan öka företagets innovationsaktiviteter och därmed deras effektivitet, vilket på sikt kan stärka deras konkurrenskraft (Porter & van der Linde 1995). Med en väl utformad miljöpolitik menade Porter att den ska vara flexibel (ge utrymme för innovation och olika lösningar), långsiktig, och begränsa riskerna. Bland riskerna som behöver begränsas ligger även risken för ständigt förändrade politiska förutsättningar, varför det är en fördel om besluten kan tas i bred enighet, eller åtminstone på ett sådant sätt att risken att de rivs upp och ständigt förändras minimeras.

En litteratursammanställning från Tillväxtanalys (2013) visar också att det vetenskapliga stödet för Porter hypotesen ökar.

”Översikten visar att miljöpolitiska styrmedel, om de är väl utformade, kan bidra till både ökad miljöprestanda och ökad konkurrenskraft. Den politiska ambitionen att bidra till en grön strukturomvandling avfärdas inte längre av forskningslitteraturen. Samtidigt visar litteraturen på betydelsen av hur de miljöpolitiska styrmedlen utformas.” (Tillväxtanalys 2013, 23).

En framsynt grön omställning, som vi ser på den, siktar på att kunna vara **en stark drivkraft** för ökad konkurrenskraft. Den strategiska frågan blir således hur mycket ett framkantstänkande inom ”hållbarhet” kan bidra till en sådan dynamik. Förutom ett i grunden väl fungerande samhälle (tilltro till samhällets institutioner, transparens, effektiv förvaltning, låg

kriminalitet, jämlikhet etc.) så är den viktigaste frågan därmed snarare på vilka områden som Sverige ska vara konkurrenskraftigt. Genom export av timmer, eller av avancerade biomaterial? Genom låga löner, eller genom hög kompetens och starka färdigheter?

När omställningen är så omfattande och ska ske inom så kort tid som forskarna säger är nödvändigt måste samhällets förmåga och kapacitet till omställning och innovation öka. Det innebär – i linje med Porters rekommendationer – kraftfulla satsningar på styrmedel som främjar en snabb omställning till en grön ekonomi. Styrmedlen bör i hög utsträckning vara generella, men måste kunna innehålla selektiva inslag för att hjälpa nya tekniker på traven. De bör också ha långsiktiga ambitioner, men måste kunna skärpa tidshorisonterna i ett läge när klimatförändringarna tycks gå allt snabbare. Dessa styrmedel kan vara rent ekonomiska, men också formuleras i form av skullkrav och tekniska utvecklingsbanor.⁴

Analysgruppen menar att uppsättningen av klimatpolitiska styrmedel som behövs i allt väsentligt finns tillgängligt i redan publicerade statliga utredningar. Tillsammans med en utmaningsdriven innovationspolitik och hållbarhetsdrivna investeringar ger detta grunden för en effektiv omställningsstrategi. Och innovation handlar om mycket mer än traditionell forskning och utveckling eller akademiska miljöer – inte minst om tvärssektoriella samarbeten och innovativa allianser både över sektorsgränser och nationella gränser. Det är här som Sverige har sin potentiellt största möjlighet att bidra till den globala omställningen. Som ett litet land påverkar Sverige de globala klimatutsläppen ganska lite. Vi har spelat en viktig roll som föregångare, genom att kunna visa att det går att förena minskade nationella klimatutsläpp med ökat välstånd och välfärd. Men det allra viktigaste vi kan uppnå är att ta fram innovativa lösningar som är konkurrenskraftiga på en global marknad och som kan exporteras – och därmed göra potentiellt mångdubbelt större klimatnytta.

Den viktigaste effekten av att lyckas förena grön omställning och konkurrenskraft är inte det vi vanligen talar om, den dubbla vinsten av utsläppsminskningar och välstånd i Sverige, utan istället klimatsmarta och resurseffektiva innovationer som är internationellt konkurrenskraftiga och när exportframgångar kan göra flera tiopotenser större klimat- och miljönytta än om de stannar här hemma. Som World Business Council for Sustainable Business (WBCSB 2010) uttrycker det:

“The Green Race is on between countries to transform to low carbon economies and to become the leading suppliers of resource efficient, low polluting technologies & solutions. If you want to win the Race: Transform your home market to build domestic demand and thereby create competences and scale for exports of these technologies and solutions...”

Med detta innebär att omställningen för hållbarhet och konkurrenskraft kräver att vi lämnar **”the race to the bottom”** bakom oss och i stället satsar på ett **”race for the common good”**.

⁴ T.ex. fasades glödlampen ut med ett EU-beslut utan användning av priser. På fordonsområdet har EU under lång tid successivt skärpt utsläppskraven för såväl personbilar som lastfordon.

Sverige har både unika förutsättningar och utmaningar

Sverige är ett ”udda” land: kallt (svalt) klimat, stora glesbefolkade ytor, näringsrika jordar och därmed ett ekosystem med stor förmåga ta om hand våra utsläpp, gott om rent vatten (med vissa regionala undantag), ”billig” biomassa i överflöd, robusta elnät, riklig tillgång till reglerbar elproduktion (vattenkraft), stora fjärrvärmenät m.m. Vi har också en befolkning med hög utbildningsnivå, väl fungerande institutioner och ett starkt näringsliv. Resursutmaningen är däremot mycket mer påtaglig på flera av våra viktigaste exportmarknader, inte minst de marknader som växer starkast. En viktig fråga är därför inte främst om vi har råd att gå före, utan om omvandlingstrycket i Sverige i närtid är för litet för att vi ska uppleva det angeläget att utveckla våra varor och tjänster så de blir konkurrenskraftiga på de gröna marknader som börjar utvecklas globalt.⁵

Sverige har ett brett och starkt industriellt kunnande inom strategiska sektorer, såsom förnybar energi, informations- och kommunikationsteknik (IKT), transport, fordon, skogsnäring och processindustrier – med stor potential för integrerade och effektiva lösningar för grön omställning. Det faktum att det hos konsumenterna finns både en stark medvetenhet om, och vilja att testa nya lösningar för, hållbar utveckling gör att Sverige inte bara kan gå före utan också kan vara en ”testbädd” för en global marknad.

Sverige ligger, i många avseenden, långt fram i arbetet med hållbar utveckling i en internationell jämförelse. Det svenska näringslivet har i många fall varit föregångare – genom innovation och teknisk utveckling, och ett långsiktigt hållbarhetstänkande. Men **Sverige står också inför nya och stora utmaningar i vårt eget hållbarhetsarbete**, till exempel:

- **Bristande långsiktighet och klimatperspektiv i regelverk och styrmedel, samt förekomst av strukturella barriärer**, inom finansiering, upphandling och marknadsutveckling som påverkar investeringsviljan och hindrar snabb och storskalig spridning av nya och hållbara lösningar.
- **Vår resursintensiva konsumtion och livsstil** utgör en betydande utmaning för att nå den s.k. ”absolute decoupling” som ett fossilfritt och resurseffektivt samhälle kräver och innebär att vi fortfarande (och allt mer) exporterar många av våra miljöproblem.
- **”Djupa” utsläppningsminskningar och effektiviseringar** inom tunga och utsläppsintensiva industrier blir kostsamma och kräver tvärsektorieella och långsiktiga satsningar.
- **Minskad attraktionskraft** när innovatörer och entreprenörer väljer att utvecklas utomlands och utländska investeringar till Sverige minskar.
- **Ökad ojämlikhet och ojämställdhet** inom både inkomstfördelning och möjligheter till arbete och en bra framtid hotar demokrati, välfärd och samhörighet i vårt samhälle, och därmed i längden också viljan till långsiktigt tänkande och framtidsansvar.

⁵ Detta resonemang är känt som ”resursrikedomsfällan” och brukar användas för att förklara varför länder med för mycket guld (Spanien), olja (Nigeria) eller gas (Holland) kan tappa tempo. Men det är ingen naturlag: Norge kan sannolikt genom klok politik hantera utfasningen av olja. Utmaningen för Sverige är att världens minst fossilberoende välfärdsland ska kunna upprätthålla omvandlingstempot.

- **Regionala skillnader** (inte minst mellan stad och landsbygd) i både förutsättningar för att driva ett proaktivt hållbarhetsarbete.
- **Vår övergripande förvaltningsstruktur** som riskerar att cementera otidsenliga strukturer och därmed undergräva möjligheter till nytänkande och innovativt samarbete mellan olika politik- och förvaltningsområden. Ett exempel är att grön omställning och konkurrenskraft kräver tydlig samverkan mellan finans-, miljö-, forsknings-, utbildnings- och näringspolitiken.
- I en både globaliserad och regionaliserad värld kan staters **handlingsmöjligheter begränsas – både av konkurrensskäl och av regulatoriska skäl**. Ett typiskt dilemma och exempel är konflikten mellan Sveriges höga klimatpolitiska ambitioner och den ”inbyggda broms” för omställningsarbetet som finns i EU-lagstiftningen, t.ex. i form av statsstödsregler. Frågan är mycket komplex, men i grunden handlar den om hur man ska förhålla sig till det faktum att omställningsprocessen kräver att hållbara alternativ (tekniker och lösningar) stöds och belönas i ett tidigt skede – innan de kan bli ”konkurrenskraftiga” gentemot de mindre hållbara alternativen på marknaden.

En offensiv och kreativ politik för grön omställning och konkurrenskraft

Politiken kan, och ska, vara en drivande och inspirerande kraft där **kortsiktiga** åtgärder varvas med **tydliga visioner och spelregler**. Detta behöver uppnås genom både uppmuntran och styrning inom ramen för de verktyg man förfogar över och med ett proaktivt agerande för att hitta nya angreppssätt och nya verktyg.

En framsynt och strategisk politik för Sveriges gröna omställning och konkurrenskraft, ur ett nationellt, regionalt och globalt perspektiv behöver förankras genom:

- **En integrativ syn på klimat, ekonomi och välfärd som en sammanhängande helhet** och som ligger till grund för en ökad policykoherens på alla nivåer. För att betona allvaret i klimatutmaningen och för att ge kraft åt en samordnad politik för omställning anser vi – i likhet med Miljömålsberedningen – att **ett klimatpolitiskt råd** bör knytas till regeringen, och att detta råd ges en sådan ställning och sådana resurser att det regelbundet och oberoende kan redovisa sina klimatpolitiska bedömningar.
- **Långsiktiga spelregler och incitament** för producenter, konsumenter och investerare – där principerna att ”förorenaren betalar” och ”föregångaren gynnas och belönas” är centrala, tillsammans med ett tydligt, globalt ansvarstagande.
- Att skapa **förutsättningar för hållbarhetsdrivna investeringar med god avkastning**, där affärsmässiga möjligheter med ökad resurseffektivitet, minskad klimat- och miljöpåverkan och långsiktiga investeringar i infrastruktur och innovationer för omställningen gynnas.

I grunden förutsätter de båda senare punkterna att skatte- och prissättningsystemen används mer offensivt. Framför allt att priset på CO₂ – genom EU:s ETS-system eller på annat sätt – blir mer kraftfullt.

- **Ett nära samarbete med näringslivet och civilsamhället** för att skapa gemensamma långsiktiga målsättningar och därmed underlag för en samsyn och gemensamma satsningar.
- **En moderniserad syn på utbildningssystemet i samhällsutvecklingen** där studenter redan i sina studier kan få ta sig an verkliga hållbarhetsutmaningar under professionell handledning **och en medveten satsning på vidareutveckling av utbildningssystemet** för att utrusta medarbetare och studenter med rätt kompetens och nya färdigheter. Detta är avgörande för att öka takten i näringslivets och den offentliga förvaltningens omställning mot en mer hållbar affärs- och förvaltningsinriktning.
- **En kraftfullt ökad aktivitet inom EU** för att mot bakgrund av Parisavtalet – och de allt mer oroande klimatrappporter som började strömma in redan innan det – skärpa EU-politiken på klimatområdet. Sverige bör driva på för en ny EU-överenskommelse på klimatområdet, liknande den breda samhällsekonomiska överenskommelsen i Barcelona 2002, och med mycket höga ambitioner. En sådan överenskommelse bör bland annat skapa förutsättningar för de länder som vill gå före i klimatarbetet att erhålla undantag i de regelverk som nu hämmar omställning. Analysgruppen menar att Sverige kommer att röna respekt om man anlägger en mycket hög profil i dessa frågor – gärna i samarbete med andra nordiska länder.

Till detta fogar analysgruppen en mängd förslag i sina delrapporter.

Om analysgruppen
Grön omställning och
konkurrenskraft

Analysgruppens uppdrag

Analysgruppen **Grön omställning och konkurrenskraft** utgår från visionerna om en fossiloberoende fordonsflotta 2030 och ett koldioxid-neutralt Sverige 2050 för att identifiera och specificera politiska och marknadsmässiga förändringar för att förverkliga dessa målsättningar. Utgångspunkten är att Sveriges framtida konkurrenskraft ska bygga på att ligga i framkant av utvecklingen.

Avgränsning och angreppssätt för gruppens arbete

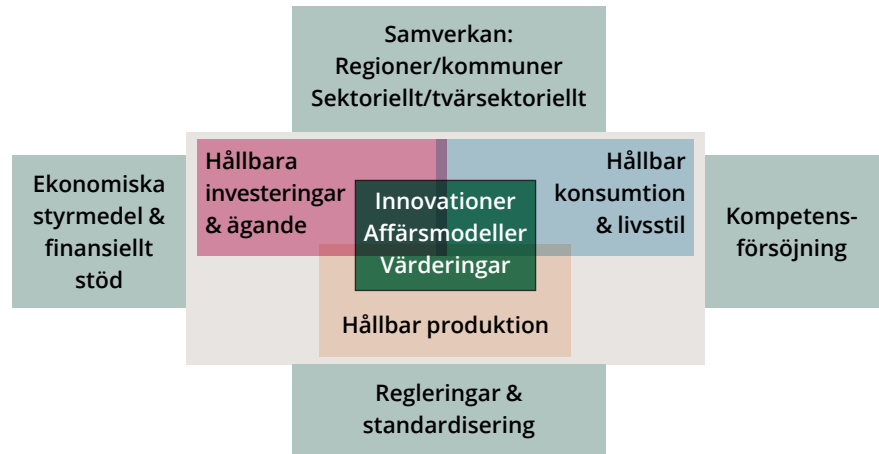
Gruppen förväntas ta fram konkreta och väl underbyggda förslag som också är tillräckligt ambitiösa för att leda till verkliga förändringar. Däremot är målsättningen för gruppens arbete **inte** att ta fram en komplett politik för en grön omställning. Istället lägger gruppen fram ett antal förslag **inom utvalda strategiska områden** som kan bidra till att påskynda den gröna omställningen och öka konkurrenskraften. Det underliggande angreppssättet för gruppens arbete är därför att (Se Figur 6 på nästa sida):

- Identifiera de viktigaste faktorerna/drivkrafterna som kan påskynda en grön omställning och förstärker Sveriges konkurrenskraft.

- Fokusera på de viktigaste förutsättningarna för denna gröna omställning – som politiken aktivt bör påverka.

Analysgruppen har skrivit 6 delrapporter. Här presenteras endast slutsatserna. För att förstå de bakomliggande resonemangen och de fakta vi grundar förslagen på hänvisar vi till de respektive rapporterna.

Figur 6: Vårt angreppssätt

Utmaningar, möjligheter och policyförslag inom de utvalda strategiska områdena

Strategiskt område 1:
Tunga och utsläppsintensiva industrier (Delrapport 1)

En CO₂-netrual tung industri – en särskild utmaning och en unik möjlighet

Det var ett mycket viktigt steg för Sveriges framtida utveckling när sju riksdagspartier i bred enighet i Miljövårdsberedningen lade förslag om ett klimatpolitiskt ramverk och en nollvision för senast 2045. Utsläppsminskning inom den tunga delen av Sveriges industri är en särskild utmaning. Samtidigt är det viktigt att förstå att de allra största utsläppen och de största problemen handlar om några få tunga industrisektorer som järn- och stål, cementindustrin samt raffinaderier. 12 industriella anläggningar står för ungefär 70% av de samlade koldioxidutsläppen från svensk industri och dessa anläggningar svarar för 15–20% av Sveriges totala utsläpp av koldioxid (Johnsson, 2016). För ett koldioxid neutralt Sverige behöver utsläppen minska kraftigt inom industrin, även om det tar lång tid och kan betyda stora förändringar. Vårt perspektiv är att **den omställning som förestår ska resultera i att fossilfria och resurs-effektiva lösningar ska växa sig starka och konkurrenskraftiga i det svenska näringslivet.**

Analysgruppens förslag – en visionär och möjlighetsorienterad strategi för omställning

Den tunga industrin är ett talande exempel på att det finns **speciella tekniska utmaningar** och **marknadsmislyckanden** där klimatpolitikens generella styrmedel behöver kompletteras med mer selektiva insatser för att uppnå hållbarhet och nollutsläpp, samtidigt som industrins konkurrenskraft stärks. Både dessa selektiva insatser och förutsägbarhet i det långsiktiga policyramverket är avgörande för **en proaktiv, systematisk och strukturerad omställning i industrin**. Man ska ”tjäna på” att gå före – istället för ett reaktivt och passivt agerande. Det innebär att den politiska verktygslådan bör bestå av både **morötter och piskor**. Viktiga komponenter bör vara:

- **Partnerskap för fossilfri basindustri: Ståltillverkning med vätgas och inte CCS:** Staten och eventuellt kommuner och regioner bör ingå strategiska samarbeten med prioriterade tunga industribranscher för omställning till fossilfrihet och klimatneutralitet i form av forskning, utveckling och inte minst demonstration (FUD) av nya klimateffektiva lösningar. Ett **demonstrationsprojekt för vätgasreduktion** kan vara ett första steg.
- **Efterfrågan av klimateffektiva lösningar – offentlig upphandling:** Staten bör styra de stora **flödena av offentlig upphandling** mot att ställa tydligare resurs- och klimatkrav. Därutöver bör statliga myndigheter ges i uppdrag att i en del av den totala upphandlingsvolymen **tillämpa mer radikal innovationsupphandling.**
- **Styr mot förnybara resurser och cirkulära lösningar – biologisk koldioxidlagring:** Sverige bör – givet vår resursbas i skogen och vårt kunnande inom forskning och näringsliv – snarare prioritera andra, i första hand biobaserade alternativ för koldioxidupptag och lagring/ användning av kol än CCS.
- **Inför ett prisgolv för den europeiska utsläppshandeln:** Sverige bör tydligt och kraftfullt verka för att ett prisgolv införs i den europeiska utsläppshandeln. Prisgolvets nivå bör avvägas i förhållande till å ena sidan behovet av att nå klimatmålen och skapa långsiktig konkurrenskraft för klimateffektiv industri och å andra sidan risken för ”läckage” av utsläpp ut ur EU om relativt sett klimateffektiv industri riskerar att slås ut av sämre produktion utanför Europa.
- **Nordiskt och europeiskt samarbete:** Med en långsiktig agenda för klimatneutral industri som bas kan Sverige agera mer proaktivt och starkt i EU-samarbetet och bygga allianser med likasinnade länder genom att vara mer offensiva i både nordiskt och EU-samarbete.
- **Hållbarhetsdriven investerings- och finansieringsstrategi:** Det behövs politiska initiativ för att reducera risker och mobilisera inte minst privat kapital för omställningen inom tung industri för ett koldioxidneutralt Sverige.

Strategiskt område 2:
Hållbar konsumtion
och hållbar livsstil
(Delrapport 2)

Målsättningar för hållbar konsumtion

Sveriges klimatpolitiska vision från 2009 angav att Sverige år 2050 inte har några nettoutsläpp av växthusgaser i atmosfären, räknat från ett produktionsperspektiv. Samtidigt anger Generationsmålet att omställningen till ett hållbart Sverige ska ske ”utan att orsaka ökade miljö- och hälso- problem utanför Sveriges gränser”. Hållbar konsumtion och produktion är också ett av FN:s 17 globala hållbarhetsmål. Tvågraders-målet innebär att utsläppen behöver minska till 1–2 ton växthusgaser per capita år 2050. Det nya målet från klimatmötet i Paris innebär att vi måste sikta på den nedre delen av detta spann.

Sverige har ambitionen att vara föregångsland, vilket innebär en stor utmaning men också möjligheter till konkurrensfördelar och ökad livskvalitet. Hur stor utmaningen är beror delvis på hur man mäter miljöpåverkan. Ur det gängse sättet att mäta, d.v.s. ur ett produktionsperspektiv, ligger Sveriges utsläpp av växthusgaser på ca 5,5 ton/capita och år. Om man istället räknar de utsläpp som sker i Sverige och utomlands till följd av svensk konsumtion, ett s.k. konsumtionsperspektiv, ligger siffran på ca 11 ton/capita. **Både produktions- och konsumtionsperspektiven behövs för att visa vår belastning på klimatet och miljön.** Hållbar konsumtion handlar dock inte bara om att minska växthusgasutsläppen utan också om mer cirkulära och resurssnåla former för konsumtion och produktion. För att hållbarhetsmålen ska kunna nås krävs att hållbar konsumtion görs enkelt, lönsamt och attraktivt och kopplas samman med politik för god livskvalitet och rättvis fördelning.

Analysgruppens förslag

- Sverige sätter upp **ett tidsatt, mätbart mål ur ett konsumtionsperspektiv** för minskning av våra klimatpåverkande utsläpp.
- Ett arbete inleds, tillsammans med näringsliv och forskare, för att **identifiera ”hotspots”** som visar var och hur svensk konsumtion har mest negativ miljöpåverkan utanför Sveriges gränser.
- Skattepolitiken inriktas mot att **successivt sänka skatter på arbete och tjänster med låg miljöpåverkan och samtidigt höja miljöskatter.** Det kan handla om att höja momsen på varor med miljö- och hälsofarliga kemikalier, konfliktmineraler och nytt råmaterial eller på utsläppsintensivt kött, klimatskatt på flyg eller t ex momsbefria handeln med begagnade varor, sänka momsen på att hyra produkter eller mindre reparationstjänster.
- Förslag på **styrmedel utarbetas för att öka varors livslängd.** I detta kan ingå att förlänga den obligatoriska garantitiden för varor och tjänster, att ställa krav på producenten/säljaren att erbjuda reparation och att ställa designkrav som möjliggör uppgradering, reparation och återanvändning.
- Ge möjligheten att **ta ut produktivitetsvinster i form av sänkt arbetstid istället för höjd lön/ökad köpkraft,** exempelvis genom en laglig rätt till sänkt arbetstid för den som önskar. Idag finns den rättigheten för småbarnsföräldrar, men inte för övriga arbetstagare.
- Regeringen ger både statliga företag och statliga myndigheter och andra offentliga aktörer i uppdrag att se över hur verksamheten på ett bättre sätt kan främja mer hållbara konsumtionsmönster, t ex **genom förändrade krav i upphandlingar.**

Mobilitet och transportsystemet – stora omställningsbehov och utvecklingsmöjligheter

Transportsystemet och mobilitet är en av de största utmaningarna för Sveriges och även världens gröna omställning. Både omställningsbehov och utvecklingsmöjligheter är stora – men den nuvarande utvecklingen, inte minst i Sverige, går åt fel håll. Enligt Trafikverkets basprognos 2015 kommer biltransportarbetet att öka med 25 % till år 2030 och gods-transporter på väg ökar med 47 % i tonkilometer. De styrmedel som hittills har införts bedöms kunna kompensera för den ökade trafiktillväxten men leder inte till en minskning av utsläppen. För att nå målet om en fossiloberoende fordonsflotta till 2030 (utsläppen av växthusgaser minskar med 80 %) behöver verkligheten utvecklas tvärtemot prognosen. Då krävs en minskning av trafiken med 10-20 %, en insikt som måste genomsyra den nationella politiken. Utmaningen och möjligheterna är således att ändra det svenska samhällets funktionssätt på alla nivåer så att fossilbaserade transportlösningar försvinner; och att genomföra den förändringen med bibehållen välfärd, parallellt med att det svenska näringslivets konkurrenskraft upprätthålls.

Analysgruppens förslag

- **Samhällplaneringen ska utgå ifrån att klimatmålen ska nås**, på kommunal nivå likvärdig som på statlig. Trafikverket ska ges ett direktiv att inför infrastrukturbeslut utgå ifrån att klimatmålen ska nås.
- **Samhällsplaneringen ska utgå ifrån avoid, shift, improve**, d v s i första hand minska behovet av mobilitet och transporter, i andra hand skifta till andra mer hållbara former för mobilitet och rörlighet, i tredje hand vidta åtgärder för ett effektivare transportsystem.
- **Öka kollektivtrafikens attraktivitet**. Projekt med Bus Rapid Transit, i kombination med extra attraktiva, bekväma bussar och ett samordnat betalsystem på kollektivtrafiken i hela landet genomförs. Det senare kan med fördel genomföras i en statlig teknikupphandling.
- **Satsa på utveckling av noder inom kollektivtrafiken som binder ihop stad och land.**
- **Genomför en genomgripande satsning på informations- och kommunikationsteknik (IKT)-baserade lösningar** inom de statliga myndigheterna för att minska behovet av resor och driva på teknikutvecklingen.
- **Reformera eller avskaffa system som gynnar bilåkande**, till exempel förmånsbilsreglerna och reseavdragen. Underlätta istället för arbetsgivare att stötta kollektivtrafikresande, cyklar och elcyklar.
- **Höj kostnaden för resor med ineffektiva transportmedel som privatbil och flyg** på ett förutsägbart och innovationsdrivande sätt som ger möjlighet till omställning och planering.

- **Fokusera infrastruktursatsningarna på järnvägen.** Att ta igen underhållsskulden i järnvägsnätet är centralt, samt att trimma det befintliga systemet. Vid nyinvesteringar ska det regionala tågresandet, som har stor potential att ersätta bilresor, prioriteras högt. Även den nationella järnvägen bör ingå i ett nationellt betalsystem för kollektivtrafiken.
- Ta inom infrastrukturpolitiken initiativ till **statliga satsningar på transportrelaterade innovationer och teknikutveckling**, till exempel elvägar.
- **Ta initiativ till att börja avveckla korta flygresor där det finns fullgoda alternativ.**
- Sverige ska, om möjligt tillsammans med andra nordiska länder, **kraftfullt agera för att göra EU:s regelverk mer omställnings-tillåtande**, t.ex. en rimlig och korrekt beskattning av fossil koldioxid och en beskattning av internationella bunkerbränslen.

Strategiskt område 4:
Hållbarhetsdrivna
investeringar
(Delrapport 4)

Hållbarhetsdrivna investeringar – en stor utmaning och "game-changer" för grön omställning

Sverige har ambitionen att öka takten i sitt arbete med hållbar utveckling och har målsättningen att bli ett av världens första fossilfria välfärdsländer. Trots att vägen dit är komplex skapar den en drivkraft och ger möjligheter för Sveriges gröna omställning och konkurrenskraft, men medför också risker om omställningen inte hanteras på rätt sätt. Frågorna om behovet av investeringar för omställningen och hur dessa kan finansieras på bästa sätt måste lyftas fram med hög prioritet och behandlas med långsiktighet och helhetsperspektiv. Hållbarhetsdrivna investeringar är ansvarsfullt och långsiktigt ägande och investeringar som bidrar till en miljömässigt och socialt hållbar omställning utan att göra avkall på avkastningen. Det finns både vetenskapligt och empiriskt stöd idag för att lämna diskussionen om "avkall", eller s.k. "trade-off" bakom oss. Hållbarhetsdrivna investeringar handlar inte i första hand om att öka den totala mängden investeringar. Utmaningen för en hållbarhetsdriven investerings- och finansieringsstrategi är inte heller nödvändigtvis bristen på kapital. Problemet är att betydande kapitalflöden fortfarande går till icke hållbara investeringar istället för att svara mot de investeringsbehov som finns för en grön omställning.

Analysgruppens förslag

- **Sverige bör, tillsammans med andra nordiska länder aktivt verka för att sätta ett pris på CO₂-utsläpp**, till exempel genom en global CO₂-skatt och/eller införandet av CO₂-skatt i flera länder på den globala ekonomiska arenan, till exempel inom G20.
- **Kartlägg investeringsbehov- och möjliga finansieringslösningar** med fokus på transparens och kostnadseffektivt samt ökad attraktivitet hos hållbarhetsdrivna investeringar.

- **Ett utvecklat regelverk för offentlig upphandling** som tar starkare hänsyn till klimateffekter och grön omställning och ser den som en möjlighet och ett instrument för att uppnå hållbarhetsmålen för 2030.
- **Verka för en snabb metod- och verktygsutveckling för transparent redovisning och standardisering av mätning av koldioxidavtryck. Formulera tydliga krav på att publicera koldioxidavtryck för alla pensionsfonder och aktiefonder** hos de stora finansiella institutionerna. De bakomliggande drivkrafterna till utvecklingen av koldioxidavtrycket bör analyseras och redovisas.
- Undersök hur den ökade regleringen av finanssektorn som genomförts under de senaste åren påverkar finanssektorns roll för ökad hållbarhet. Sverige bör, tillsammans med andra nordiska länder och likasinnande EU-medlemstater, aktivt verka för utvecklingen av en **”Sustainable Capital Market Union”**.
- Undersök olika möjligheter att underlätta för och uppmuntra **AP-fonderna att förstärka och förnya sina investeringsportföljer på ett sätt som bidrar till en grön omställning t.ex. genom investeringar i grön infrastruktur.**
- **Utveckla den nordiska investeringsbanken till att bli en grön investeringsbank eller sätt upp en svensk grön bank** med ett tydligt mandat att vara en ledande kraft för hållbarhetsdrivna investeringar.
- **Främja utvecklingen av marknaden för gröna obligationer.** Standardisering som ökar transparens och verifierbarhet underlättar en expansion. Det bör ställas krav på offentliga aktörer att finansiera en viss andel av sina investeringar via gröna obligationer.
- Utveckla kunskap och kompetens inom Offentlig-Privat-Samverkan (OPS) genom att sätta **upp ett kompetenscenter för OPS** med specifikt syfte att förstärka beställnings- och förhandlingskompetensen rörande OPS och offentlig upphandling.

Strategiskt område 5:
Lokalt förändringsarbete
och lokal-central
samverkan (Delrapport 5)

Kommuner och regioner går före och nya samspel mellan de nationella och lokala nivåerna

Kommuner och regioner går före i sitt arbete med klimatomställningen och kraften i det regionala och lokala arbetet har ofta förbisetts eller missbedömts. Ny fokus bör läggas på samspelet mellan olika nivåer i samhällsorganisationen och hur detta kan bli en starkare kraft i arbetet för att främja lokalt omställningsarbete och samtidigt nå höga nationella mål. Då många av de åtgärder som behöver vidtas för att minska klimatpåverkan, t.ex. genom maten och transportererna samt energi i kommunerna, handlar om smartare resursutnyttjande har synen på klimatarbetet förändrats från ett åtagande till ett utvecklingsområde. Det som är klokt ur ett miljöperspektiv är ofta också klokt ur ett ekonomiskt perspektiv.

Sverige består av 21 regioner och 290 kommuner som har olika förutsättningar för att driva omställningsarbetet. Staten stiftar lagar och regler. Inom dessa har man sedan att verka **lokalt och regionalt. Vi behöver gå från en regleringskultur till en förtroendekultur och skapa ett nytt samspel som möjliggör och stimulerar lokalt omställningsarbete.**

Analysgruppens förslag

För att kunna stimulera och påskynda det lokala och regionala omställningsarbetet behövs **faktaunderlag och ett nytt förhållningssätt i statens styrning av kommuner och regioner**, t.ex.

- En gemensam modell för att redovisa, jämföra och följa miljö-, klimat- och hållbarhetsarbetet lokalt och regionalt.
- En modell som enkelt erbjuder kommuner och regioner möjligheten att inom ramen för försökslagstiftning kunna erbjuda nya tjänster eller organisatoriska lösningar.

För att möjliggöra det regionala omställningsarbetet behöver **en översyn av lagstiftningen** göras i syfte att identifiera lagar, onödiga begränsningar och målkonflikter som hindrar kommuner och regioner att gå före:

- Stat, kommuner och regioner bör tillsammans inleda ett arbete för att inventera lagar som begränsar möjligheten att driva på omställningsarbetet och hindrar kommuner och regioner från att stimulera och ge incitament för hållbara lösningar.
- Stat, kommuner och regioner bör tillsammans inleda ett arbete för att inventera om det finns målkonflikter i lagar och normer på miljöområdet som bromsar omställningen i mer hållbar riktning.

Förändringar av skattesystem och ekonomiska styrmedel både nationellt och lokalt för att möjliggöra en lokal och regional omställning av trafiksystemet. T.ex.

- Arbetsgivare ges större möjligheter att stimulera ett miljövänligt resande till arbetet.
- Kommuner ges möjlighet att, där de är väghållare, själva besluta om och disponera medlen från trängselavgifter för förändringar i infrastrukturen och utbyggnad av kollektivtrafik.
- Trafikverket och övriga berörda myndigheter bör få ett tydligare mål att verka för en ökad andel resande med kollektivtrafik både på väg och på spår.
- Trafikverket bör få tydligare direktiv om att medverka till och underlätta utbyggnaden av kollektivtrafiklösningar.

Större fokus läggs på att **sprida erfarenheter och engagera fler i hållbarhetsarbetet**, t.ex.

- Staten stödjer möjligheten att inrätta kunskapscentrum runt om i Sverige.
- Ett ekonomiskt stöd till kommuner och regioner för att sprida kunskap.
- Stat, region och kommuner bör tillsammans arbeta fram en strategi för hur vi kan exportera och dra nytta av miljökunskunnandet och systemkunskunnandet i regioner och kommuner.
- Kommuner och regioner ges ett nationellt uppdrag att, i samverkan med staten, stödja framväxandet av nya folkrörelser och lokal näringslivsutveckling på hållbarhetsområdet i samband med implementeringen av den nya agenda 2030.

Hållbarhetsarbete är ett förändringsarbete som kräver kunskap, kompetens och metod

Analysgruppen menar att kunskapen om klimatförändringarna och den hotbild de för med sig liksom de redan lätt genomförbara tekniska och industriella lösningar som behövs för att med politiska beslut omedelbart kraftfullt höja ambitionsnivån redan finns där. Det finns i Sverige mycket hög kompetens på dessa kunskapsområden. Men gruppen menar också att en kraftigt höjd ambitionsnivå vad gäller klimatomställningen måste understödjas av att de svenska kunskapsinstitutionerna, dvs de som bedriver forskning och utbildning, sannolikt måste bidra än mer med det kunskapskapital och det humankapital som behövs. Kunskapspolitiken är således en viktig del i klimatomställningen.

Gruppen har inom ramen för sin begränsade utredningstid och sina begränsade resurser inte haft möjlighet att bilda sig en uppfattning om huruvida, och i så fall i vilka avseenden, som svenska kunskapsinstitutioner skulle kunna utgöra en begränsning – flaskhals – för den omställning gruppen beskriver i sina övriga rapporter. Vi vill dock ge en liten glimt av verkligheten ur studenternas och näringslivets perspektiv, utifrån två undersökningar vi tagit del av. Detta är naturligtvis inte hela bilden, men kan väcka tankar inför det fortsatta arbetet.

Studentundersökningen syftar till att förstå studenters intresse för hållbarhetsfrågor och hur studenter upplever att de förbereds för att hantera samhällets utmaningar inom hållbarhet på alla arbetsområden (Sustainergies 2015a). 1 036 studenter deltog och Sveriges 21 största universitet och högskolor är representerade.

Resultatet talar sitt tydliga språk - hela tre av fyra studenter (73 %) vill ägna minst en arbetsdag i veckan åt hållbarhet och nästan hälften (44 %) lägger stor vikt vid potentiella arbetsgivares hållbarhetsprofil när de söker jobb. Trots intresset för hållbarhets- och framtidsfrågor, och det faktum att universitet och högskolor nu erbjuder fler kurser än någonsin på temat, känner sig bara en av tre (36 %) studenter förberedda att praktiskt tillämpa sina akademiska kunskaper om hållbarhet i arbetslivet.

Som ett försök att få en inblick i vilka nya kompetenser och färdigheter som kan komma att krävas för en hållbar samhällsutveckling har ett antal djupintervjuer genomförts med representanter från både den högre utbildningen, näringslivet, den offentliga sektorn och civilsamhället.⁶

En generell synpunkt som förs fram i intervjuerna är att det behövs fler personer som har tvärvetenskaplig kompetens, men det behövs även specialister med färdigheten att kunna jobba med andra specialister. Hållbarhet kommer inte längre vara ett särintresse för några få engagerade. Hållbarhet och ansvarstagande är relevanta frågor som alla, oavsett yrkesroll, måste kunna hantera på ett kvalificerat sätt.

En särskild egenskap hos framtida förändringsagenter för hållbar utveckling som lyfts fram i intervjuerna är entreprenöriella färdigheter. Ett entreprenöriellt förhållningssätt betyder inte att alla ska starta företag. Det är ett förhållningssätt till hur problem bemöts och en metod för att utveckla nya idéer inom det fält där man arbetar.

Dessa undersökningar ger en ögonblicksbild ur de intervjuades perspektiv och för att kunna dra slutsatser om hur politiken på området ska utformas krävs ytterligare studier och analyser. Både studenters och näringslivets synpunkter är i det sammanhanget viktiga inspel. Med möjligheten till bredare analys kan det inte uteslutas att satsningar på lärarlyft för grundskole- och gymnasielärare liksom klimatrelaterade initiativ inom humaniora och samhällsvetenskap är lika viktiga som ökade satsningar på hållbarhetsfrågor inom våra tekniska läroanstalter.

Sammanfattningsvis menar gruppen att det är angeläget att dessa frågor hanteras inom den närmaste framtiden utifrån ett liknande angreppssätt som i analysgruppsarbetet. Men tilldelade resurser har inte gjort det möjligt för vår analysgrupp att i detta skede presentera ett genomarbetat och sammanhållet analysunderlag i dessa viktiga frågor.

⁶ Detta avsnitt är baserat på resultaten från djupintervjuerna (Sustainergies, 2015b) med representanter från Nordic Choice Hotels, hållbarhetskonsultbyrån 2050, Naturvårdsverket, Chalmers Tekniska högskola och World Business Council for Sustainable Development.

Referenser

BNEF. 2015. Clean energy defies fossil fuel price crash to attract record \$329bn global investment in 2015.

Pressmeddelande 2016-01-14. Bloomberg New Energy Finance.
<http://about.bnef.com/content/uploads/sites/4/2016/01/BNEF-2015-Annual-Investment-Numbers-FINAL.pdf> (Hämtad 2016-03-27).

Crooks, E. 2015. Clean energy growth too slow, warns UN. Financial Times.

18 januari. <http://www.ft.com/cms/s/0/b6fe0c6a-c5c2-11e5-b3b1-7b2481276e45.html#axzz3yUEJDA77> (Hämtad 2016-04-02).

Ellen MacArthur & McKinsey. 2015. Growth Within: A Circular Economy Vision for a Competitive Europe. The Ellen MacArthur Foundation and the McKinsey Center for Business and Environment.

FSB. 2016. FSB announces membership of Task Force on Climate-related Financial Disclosures. Pressmeddelande 2016-01-21. <http://www.fsb.org/wp-content/uploads/20160111-TCFD-members-press-release.pdf> (Hämtad 2016-04-02).

IEA. 2015a. CO2 Emissions from Fuel Combustion, Highlights 2015.

<https://www.iea.org/publications/freepublications/publication/CO2EmissionsFromFuelCombustionHighlights2015.pdf> (Hämtad 2016-03-27).

Kozluk, T. 2015. Environmental policies, business behavior and economic outcomes – Empirical evidence from recent OECD work. Presentation

2015-11-26 på Naturvårdsverkets konferens "Forum för tillämpad samhälls-ekonomisk analys 2015", Stockholm. <https://www.naturvardsverket.se/upload/kalendarium/Dokumentation/2015/forum-for-tillampad-samhallsek-analys/kozluk.pdf> (Hämtad 2016-04-02).

Morgan Stanley. 2015. The Business Case for Sustainable Investing.

The Morgan Stanley Institute for Sustainable Investing.
<http://www.morganstanley.com/ideas/business-case-for-sustainable-investing> (Hämtad 2016-04-02).

NASA. 2016. GISS: NASA, NOAA Analyses Reveal Record-Shattering Global Warm Temperatures in 2015. <http://www.giss.nasa.gov/research/news/20160120/> (Hämtad 2016-04-02).

Novus. 2015. Opinionsmätning av den svenska allmänhetens attityder och inställning till grön omställning som analysgruppen låtit Novus genomföra.

Målgruppen var den svenska allmänheten 18–79 år. Intervjuerna har genomförts i Novus Sverigepanel under perioden 2–9 december 2015. Totalt genomfördes 1010 intervjuer.

Porter, M. E. & van der Linde, C. 1995. Toward a New Conception of the Environment-Competitiveness Relationship. The Journal of Economic Perspectives 9(4): 97-118. <http://www.jstor.org/stable/2138392>

(Hämtad 2016-04-02).

Regeringen, 2015. Regeringsförklaring, 2015-09-15. Stockholm.

<http://www.regeringen.se/contentassets/dd95ef69eafa4f6dadcac0c2b7855652/regeringsforklaringen-2015.pdf> (Hämtad 2016-03-27).

SOU 2016:21 Ett klimatpolitiskt ramverk för Sverige.

Delbetänkande av Miljömålsberedningen. http://www.sou.gov.se/wp-content/uploads/2016/03/SOU_2016_21_webb.pdf (Hämtad 2016-04-02).

Stern, N. 2016. Economics: Current climate models are grossly misleading. Nature, 530(7591):407-409. DOI: 10.1038/530407a (Hämtad 2016-03-27).

Sustainergies. 2015a. Enkätstudie framtagen av Sustainergies för NCC. Enkätstudie bland 1 036 slumpvis utvalda studenter från Sveriges 21 största universitet och högskolor genomförd 20-29 april 2015. http://media.sustainergies.se/2015/06/Undersokning_Hallbara_Studenter2015.pdf (Hämtad 2016-03-27).

Sustainergies. 2015b. Underlagsrapport framtagen av Sustainergies för analysgruppen. Arbetet har utförts 7/10-20/12 2015. Totalt har 13 intervjuer genomförts genom personliga möten och över telefon. Informationen har även kompletterats med en litteraturgenomgång.

Tillväxtanalys. 2013. Miljöpolitiska styrmedel och företagens konkurrenskraft – återbesök hos Porterhypotesen. WP/PM 2013:22. https://www.tillvaxtanalys.se/download/18.201965214d8715afd1f493/1432536074589/wppm_2013_22.pdf (Hämtad 2016-04-02).

UNCTAD. 2014. World Investment Report, 2014: Investing in the SDGs: an actions plan. http://unctad.org/en/PublicationsLibrary/wir2014_en.pdf (Hämtad 2016-04-02).

WBCSD. 2010. Vision 2050: The new agenda for business. The World Business Council for Sustainable Development.

WEF. 2014. The Global Competitiveness Report 2014 – 2015. http://www3.weforum.org/docs/WEF_GlobalCompetitivenessReport_2014-15.pdf (Hämtad 2016-03-27).

WEF. 2015. Global Risks Perception Survey 2015. World Economic Forum.

WWF. 2014. Living Planet Report 2014. Världsnaturfonden.

Uppdragsbeskrivning

Uppdrag analysgrupp 2 – Grön omställning & konkurrenskraft

Syfte

Analysgruppen Grön omställning ska utgå från visionerna om en fossiloberoende fordonsflotta 2030 och ett koldioxid neutralt Sverige 2050 samt beskriva vilka politiska och marknadsmässiga förändringar som är nödvändiga för att förverkliga dessa. Det finns flera aktuella och heltäckande utredningar som beskriver problemen och utmaningarna som bör sammanfattas på ett övergripande och pedagogiskt sätt och eventuellt kompletteras som en utgångspunkt för arbetet.

Tyngdpunkten i arbetet bör ligga på vägarna till att uppnå de nödvändiga förändringarna. Åtgärderna/politiken ska kunna genomföras i Sverige men potentialen för en nordisk samordning och samarbete bör uppmärksammas. Arbetet ska bidra till att konkretisera och synliggöra Sveriges och Nordens ambition att leda med goda exempel. En av effekterna av arbetet bör bli att Sverige placerar sig i framkant av policyutvecklingen för grön tillväxt på den internationella policyarenen.

Gruppen ska ge en helhetsbild av vilka politiska åtgärder som sammantagna kan leda till måluppfyllelse samt peka ut viktiga vägval. Den medelarsenal som kommer i fråga ska kunna genomföras under en period av i första hand tre mandatperioder, dvs. 12 år. Gruppen bör på ett övergripande plan analysera konsekvenserna av de åtgärder som förespråkas när det gäller såväl tillväxt- och sysselsättningseffekter som förändrade krav på kunskaps- och kompetensförsörjning.

Exempel på problemställningar

Grunden för grön omställning

- Hur kan en synkronisering ske av näringspolitik, klimat- och miljöpolitik och forsknings- och utbildningspolitik som berör olika aspekter av grön omställning för att generera en kraftsamling och nå långsiktiga resultat?
- Vilka förändringar i skattesystemet och andra ekonomiska incitament bör genomföras för att uppnå de nya relativpriser som möjliggör en marknadsledd omställning?
- Vilka förändringar bör därutöver genomföras så att den offentliga sektorn blir mer förändringsbenägen och kan leda omställningen, bl.a. genom offentlig upphandling?

Generella åtgärder

- Vilka större offentliga investeringsåtaganden krävs för att möjliggöra omställningen?
- Vilka finansieringslösningar och modeller skulle kunna underlätta de ökade investeringarna?
- Vilka förändringar bör genomföras inom forskning, utbildning och kompetensutveckling för att bättre möta de högre och nya krav som kommer att ställas?

Riktade åtgärder

- Hur kan en utvidgad systemsyn och systemlösningar som involverar hela transport- och logistikkedjan, från både utbud- och efterfrågesidan utvecklas för att nå en snabbare systemomställning?
- På vilka sätt kan stads- resp. landsbygdsutveckling bidra till den transformativa process som leder till ett koldioxidneutralt samhälle?
- Vilka systemlösningar framstår som särskilt viktiga i ett svenskt och internationellt exportsammanhang? Vad krävs för att möjliggöra systemleveranser och export av stora systemlösningar?

Konsekvensanalys

- Hur påverkas det svenska näringslivet av den föreslagna politiken på längre sikt?
- Vilka blir konsekvenserna av nya prisförhållanden och en förändrad sammansättning av energisystemet för svensk basindustri?
- Hur kan arbetsmarknaden förväntas bli påverkad av de åtgärder som föreslås?

Arbetsformer

Gruppen, som antas bestå av 9–11 personer med hög kompetens, arbetar självständigt inom ramen för uppdraget och givna resurser. Samtliga frågor ska beröras men grupperna kan själva prioritera var och hur fördjupning sker. Initiativ till uppdrag som överstiger budgeten måste diskuteras med Framtidskansliets politiska ledning. Samma gäller enskilda uppdrag som överstiger 200 tkr.

Gruppen bör ha ett utåtriktat arbetssätt vilket innefattar hearings, seminarier, medverkan på konferenser, etc. Till stöd för sitt arbete kommer gruppen att ha ett kansli med expertkompetens och administrativ avlastning.

Gruppen förväntas, med stöd av kansliet, ta fram en arbetsplan och leverera ett antal PM (policy briefings) under året samt medverka vid presentationer för statsråd och andra politiker.

En rapport som redovisar slutsatser, strategiska överväganden samt förslag till politiska åtgärder bör föreligga före den 1 februari 2016.

Efter överlämnandet formuleras reviderade direktiv samt, beroende på inriktningen av dessa, eventuella förändringar av gruppens sammansättning.

Om kansliet för strategi- och framtidsfrågor, Statsrådsberedningen

Som stöd för Ministern för strategi- och framtidsfrågor samt nordiskt samarbete, Kristina Perssons arbete finns kansliet för strategi- och framtidsfrågor. Kansliet stödjer regeringens arbete med att säkerställa en framtidsinriktad idé- och politikutveckling. Statsrådet Kristina Persson har bland annat tillsatt tre oberoende analysgrupper – Arbetet i framtiden, Grön omställning och konkurrenskraft samt Global samverkan under mars 2015 – april 2016. Analysgrupperna har arbetat självständigt och dess förslag representerar inte nödvändigtvis regeringens syn eller inställning. Varje analysgrupp har haft stöd av en huvudsekreterare placerad på kansliet.

Om analysgruppen Grön omställning och konkurrenskraft

Analysgruppen Grön omställning och konkurrenskraft är en av tre analysgrupper tillsatta av Statsråd Kristina Persson. I en hållbar framtid är ett fossilfritt och resurseffektivt välfärdssamhälle grunden för Sveriges välstånd, konkurrenskraft och vår solidaritet med världens människor. Sverige har ambitionen och förutsättningarna för att ligga i framkant. Sverige har målsättningen att bli ett av världens första fossilfria välfärdsländer. Men hur ska dessa visioner förverkligas? Vilka politiska beslut behövs under de närmaste mandatperioderna? Hur kommer det att påverka Sveriges konkurrenskraft?

Analysgruppen har tagit fram diskussionsunderlag om och policyförslag med nödvändiga förändringar för att nå ambitionerna för en grön omställning och samtidigt beakta vilka möjligheter detta kan innebära för Sveriges framtida konkurrenskraft. Den centrala utgångspunkten för analysgruppen är att höga politiska ambitioner för arbetet med omställningen mot hållbarhet kan gå hand i hand med utvecklingen av ett dynamiskt näringsliv och social trygghet. Gruppens arbete ska bidra till att konkretisera och synliggöra Sveriges och Nordens ambition att leda med goda exempel genom höga politiska ambitioner för hållbar utveckling och stark handlingskraft. Utifrån dessa perspektiv har gruppen analyserat de centrala byggstenarna i en grön omställning, såsom styrmedel och långsiktiga spelregler för hållbar produktion och konsumtion, gröna investeringar, samverkan mellan högre utbildning och näringslivet samt regionalt och lokalt förändringsarbete för hållbarhet som bidrar till att hela Sverige kan leva och utvecklas.

Analysgruppen arbetar självständigt och dess förslag representerar inte nödvändigtvis regeringens syn eller inställning. Gruppen leds av två ordförande och därutöver består gruppen av ytterligare åtta ledamöter.

Analysgruppen

Ordföranden

Jonas Karlsson, kanslichef, Kommunalrådskansliet, Örebro kommun
Maria Wetterstrand, skribent och debattör, tidigare språkrör Miljöpartiet

Ledamöter

Elisabet Abrahamsson, vice vd och franchiseledare Le Mat Sverige
Ola Alterå, vd Sustainable Innovation
Ilija Batljan, f.d. vice vd Rikshem
Karin Bradley, lektor, Kungliga Tekniska Högskolan (KTH)
Åke Iverfeldt, vd Stiftelsen för Miljöstrategisk Forskning (MISTRA)
Johan Kuylenstierna, vd Stockholm Environment Institute (SEI)
Staffan Laestadius, professor emeritus Kungliga Tekniska Högskolan (KTH)
Christina Lindbäck, hållbarhetschef NCC

Huvudsekreterare

Nannan Lundin, Kansliet för strategi- och framtidsfrågor,
Statsrådsberedningen

Kansliet för strategi- och framtidsfrågor

Växel: 08-405 10 00
103 33 Stockholm